

Arkiv

POLIS nr. 1, 2020

POLIS nr. 2, 2021

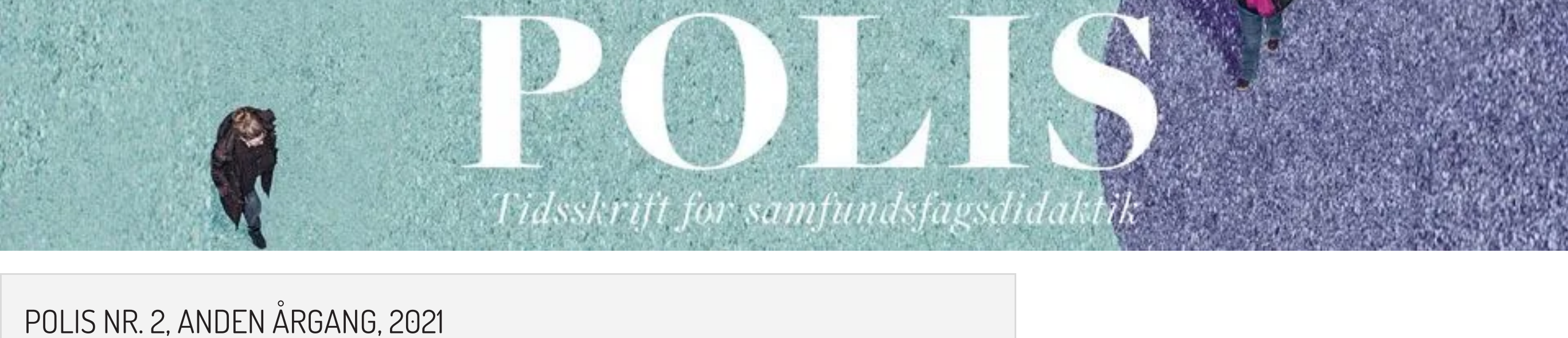
POLIS nr. 3, 2021

POLIS nr. 4, 2022

POLIS nr. 5, 2022

Til forfattere

Om POLIS

POLIS NR. 2, ANDEN ÅRGANG, 2021

Dette temanummer handler om arbejds- og undervisningsformer i et samfundsfagsdidaktisk perspektiv. Artikler i nr. 2, anden årgang, 2021

Mogens Hansen: Indledning: Arbejds- og undervisningsformer i fagdidaktisk perspektiv. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Sara Frederiksen: Virtuelle erfaringer fra Coronaland: Med udsigt til flere pandemier i fremtiden vil jeg med denne praksisorienterede artikel belyse de virtuelle arbejdsformer. Jeg erfarede virkede bedst i min samfundsfagsundervisning. Arbejdsformerne blev primært lænkt ind i Microsoft Teams-formatet, og er afprøvet på et b-niveau-hold med 30 elever, som efterfølgende er blevet bedt om at evaluere dem. Konklusionen er optimistisk. Det viste sig, at diskussionslysten blev fremmet hos de stille elever, idet de oplevede det virtuelle rum som mere trygt at debattere i. Derudover viste Teams sig at være et godt redskab til at facilitere elevdifferentieret undervisning, idet opdelingen af stærke og mindre stærke elever ikke blev så synlig, som den gør i det fysiske klasseværelse. Stærk var udfordringerne med at arbejde innovativt i et projektsamarbejde med Rebild Kommune. Det virtuelle rum kunne ikke forenes med idégenereringsprocessen. Den lærer-styring, som processen krævede, var svært at få til at fungere, når eleverne ikke var til stede i det samme rum, og derudover syntes det at være svært for eleverne at komme op i det kreative felt, når de sad derhjemme og havde været isoleret de sidste fire uger. Allt i alt ser jeg flere muligheder i at inddrage digitale læremidler i fremtiden. Jeg ser især muligheder i at afholde digitale temadage med film eller oplæg som omdrejningspunkt med tid til at fordybe sig, men også især i forbindelse med de samfundsfaglige klasse-diskussioner, som næsten fungerede bedre virtuelt. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Christian Aalborg Frandsen: Virtuel undervisning kan understøtte elevernes skriftlige kompetencer:

Denne artikel har fokus på, hvordan virtuel undervisning kan understøtte og fremme aktiviteter, som bygger på skriftlighed. Det er artiklens påstand, at skrivning kan fremme elevernes læring af fagets terminologi samt styrke elevernes fokus og præcision i brugen heraf. Den virtuelle undervisning kan være med til at skabe nye og anderledes skriveaktiviteter, fordi den virtuelle undervisning skaber nye kommunikations- og deltagesmåder for eleverne. En virtuel rammesætning afføder samtidig en række vigtige didaktiske overvejelser særligt om arbejdsformer, organisering, stilladsning, feedback/feedforward og progression i skriveaktiviteter. Artiklen indledes med en kortfattet afklaring af virtuel undervisning og didaktiske overvejelser om den virtuelle undervisning. Artiklen argumenterer dernæst for, at virtuel undervisning er velegnet som skriftbåren undervisning, hvilket er særlig formålsstjenligt til at sikre en undervisningsdifferentiering, da man kan have fokus på den enkelte elevs udfordringer og progression. I sidste del udfoldes styrker og svagheder ved forskellige måder at organisere skriftlige aktiviteter i den virtuelle undervisning. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Anne Birgitte Vederso: Når virtuel undervisning virker: Virtuel undervisning kræver en anden didaktisk tilgang til samfundsfagsundervisningen end den fysiske klasserumsundervisning. Især hyppig selvensivering, fysisk bevægelse, vejledning, virtuelle grupperum, virtuelle besøg af eksterne gæster, brug af podcasts og andre medier styrker den virtuelle undervisning. Virtuel undervisning kan skabe et rum for læring, hvor man som underviser får mulighed for at komme tættere på elevernes lære-proces. Men det kræver en synkron tilgang, hvor læreren er virtuelt tilgængelig for eleverne, og undervisningen tilrettelægges med tydelige læringsmål, succeskriterier og fokus på direkte feedback.

Under og efter nedlukningen gennemførte jeg, som en del af et større evalueringsarbejde på Rungsted Gymnasium, evalueringer af elevernes udbytte af den virtuelle undervisning, ved hjælp af spørgeskemaer i Lectio til gymnasiets elever og lærere. Derudover foretog jeg fire fokusgruppinterview med elever om deres virtuelle undervisning generelt og deres virtuelle SRP-forløb. Her deltog elever fra alle klasser og årgange. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Marie Borregaard Vinther: Fra vilkår til valg. Et praksisnært blik på virtuel undervisning som mulighedsrum: Artiklen lægger ud med at påvise generelle rammebetingelserne for virtuel undervisning i den danske gymnasieskole. På baggrund af forskningsresultater fra to undersøgelser af den virtuelle under-visning under coronanedlukningen undersøger artiklen, hvordan det er gået med den virtuelle undervisning, og artiklen peger på et behov for øget variation i arbejdsformerne i undervisningen. Artiklen undersøger status på virtuel undervisning i samfunds-fag, og det er artiklens påstand, at der er behov for flere didaktiske refleksioner og diskussioner. Artiklen gør sig nogle didaktiske overvejelser om fagets traditionelle læringsrum og argumenterer for, at disse kan styrkes gennem anvendelse af en e-didaktisk overvejelsermodel. Afslutningsvis konkluderer artiklen, at der er behov for flere generelle fagdidaktiske refleksioner og diskussioner om virtuel undervisning og virtuelle arbejdsformer, og at faget bør styrke disse. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Morten Winther Bülow: Digitale læremidler som bro mellem de samfundsfaglige vidensfelter? I denne artikel gives et bud på, hvordan vi kan få overblik over det grænseløse digitale landskab af læremidler, der byder sig til for undervisningen i samfundsfag. Kortlægningen baserer sig på analyser af undervisningsbeskrivelser, besvarelser af opgaven i teoretisk pædagogikum fra 2020 og interviews med undervisere og elever. Beskrivelsen af læremiddellandskabet anskues fra såvel elev- som underviserside, hvilket leder til artiklens anden del, hvor et af de vigtige spørgsmål fra POLIS' første udgave søges behandlet: Hvordan kan vi blive bedre til at forbinde de to vidensfelter: den aktuelle samfundsudvikling og samfundsvidenskaben? Sva-ret herpå findes naturligvis ikke alene i en ændring af de digitale læremidler. Men ud fra en antagelse om, at læremidler per design kan virke hæmmende eller fremmende i forhold til praksis, ender artiklen med et konkret bud på en metode, der vil kunne kvalificere det videre arbejde med valg og udvikling af digitale læremidler, der bedre kan støtte sammenbindingen af de to vidensfelter – i hybride og uforudsigelige rammer. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Torben Spanget Christensen, METTE Damgaard Jørgensen og Lasse Ørum Wikman: Vidensformer i samfundsfag: Artiklen fokuserer på vidensformer i samfundsfag, som er udtryk for forskellige måder at producere viden på. For eksempel producerer elever viden i deres hverdag, når de iagttager og forstår det samfund, de lever i, hvilket vi i artiklen betegner som livsverdensviden. Samtidig producerer eleverne også viden i samfundsfags-undervisningen, når de taler og skriver ud fra fagets begreber og metoder. Det betegnes i artiklen som elevproduceret samfunds-faglig viden. Når eleverne bliver undervist i samfundsfag, møder de en samfundsvidenskabelig viden, som er produceret i forskningen, samtidig med at de møder en samfundsfaglig praksisviden, for eksempel i nyheder og journalistiske artikler. Endelig er der også en normativ viden om demokrati, som for eksempel produceres i faglige samtaler i klassen, hvor argumentation og det at lytte til den anden er grundlæggende værdier for at kunne dannes som demokratisk medborger. Den normative viden findes også i samfundet som normer og værdier. I artiklen argumenterer vi for, at det er vigtigt, at både lærere og elever tilegner sig en metaviden om de vidensformer, der indgår i samfundsfagsundervisningen, og vi argumenterer for, at undervisning i faget i høj grad handler om at kunne transformere viden fra den ene form til den anden. Ved at læreren arbejder med dette metaplan, bliver det nemmere for eleven i første omgang at genkende samfundsfaglig relevant viden og senere anvende den til at undersøge samfundet omkring sig. Artiklen tager afsæt i en observation i samfundsfag i en 9. klasse, hvor netop vanskeligheden ved denne transformation stiller sig i vejen for, at eleverne opnår en struktureret og systematisk samfundsfaglig forståelse af indholdet. Artiklen afsluttes med nogle overvejelser over, hvordan der kan arbejdes med vidensformer i undervisningen. Fremlæggelserne er rene leksikale oprensninger uden sammenhængsforståelse. Nogle læser blot noget af den tekst, de har fundet på nettet, højt. Der er ord, de ikke kan udtale, og de ved helt åbenlyst ikke, hvad de betyder. Læreren lægger op til EU-holdningsbaserede drøftelser efter nogle af oplæggene. Efter andre oplæg lægger han ikke op til drøftelser. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Ann-Sofie Jägerskog: Förenkla, förvirra eller fördjupa begreppsforståelse: Inom ramen för samhällskunskapsundervisningen ska eleverna utveckla en fördjupad förståelse kring en mängd komplexa begrepp, fenomen och processer. Ett sätt att ta sig an dessa är att använda modeller, då de på ett förenklat sätt kan illustrera och förtydliga ett ämnesinnehåll. En sådan förenkling innebär dock inte bara potentiella fördelar, utan också utmaningar (på dansk: udfordringer); i det förenklade illustrerade riskerar komplexiteten att gå förlorad. Med avstamp i en samhällskunskapsdidaktisk avhandling kring undervisning i prisbildning inom ramen för samhällskunskap på gymnasiet, presenteras och diskuteras vilken roll en modells utformning spelar för vilket lärande av det illustrerade ämnesinnehållet som görs möjligt. Studiens resultat visar att en modells utformning spelar stor roll både för vilken förståelse av det visualiserade ämnesinnehållet, i detta fall prisbildning, som eleverna ges möjlighet att utveckla och för vilka undervisningspraktiker som etableras i klassrummet. I artikeln diskuteras dessa resultat i syfte (på dansk: med det formål) att bidra med konkreta implikationer både för undervisning om prisbildning specifikt och på ett mer generellt plan för samhällskunskaps-undervisningen i stort. Artikeln bidrar med kunskap om att och hur modeller kan fylla en viktig roll som redskap för fördjupad begreppsforståelse i samhällskunskapsundervisningen. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Peter Hobel: Skriv i samfundsfag: Artiklen diskuterer, hvordan faglig skrivning og feedback kan fungere som lænkningens værktøj og være redskab til at lære samfundsfag. Artiklen indledes med en teoretisk præsentation af, hvad det vil sige, at skrivning er tænknings værktøj, og den peger på, at det er væsentligt at være opmærksom på faglig skrivning på sætnings- og afsnitsniveau, og hvordan vald samfunds-faglig kausalitet kan konstrueres på dette niveau. At mestre dette må antages at være en forudsætning for at tilegne sig den fulde samfundsfaglige diskurs. Endvidere peger den på, at det er en god idé, hvis eleverne anvender skrivningen som medie til at sammen-fatte den viden, de har produceret i et forløb - og gerne gør det i de samfundsfaglige gener. At organisere arbejdet på denne måde er en givende arbejdsform. Derefter følger tre afsnit, hvor forfatte-ren viser og analyserer, hvordan man kan arbejde med elevfeedback til andre elevs tekster, hvordan man kan dekonstruere og give feedback til en synopsis i kultur- og samfundsfagsgruppen, og hvordan en klasse kollaborativt kan arbejde med skriftligt at dokumentere den viden, de har produceret i et forløb. Det styrker deres beherskelse af den samfundsfaglige diskurs, og det gør dem fortrolige med og forbereder dem til eksamensskrivning. Data for analyseme stammer fra et interventionsprojekt, som forfatteren har gennemført med kolleger fra et gymnasium/hf. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Lasse Ørum Wikman: Skriveidaktik i samfundsfag: En undersøgelse af samfundsfaglærernes forståelse af skriveidaktik i samfundsfag. Denne undersøgelse viser, at samfundsfaglærerne ikke føler sig hjemmevant som skriveundervisere. Skriveidaktikken inden for samfundsfag har dog udviklet sig meget med ny skriftlighed si-den cirka 2000. Udviklingen har været bundet op på formuleringen og præciseringen af genrekravene til den skriftlige eksamen i samfundsfag, hvilket har givet en tydelig ydre motivation for samfundsfaglærerne for arbejdet med skriftlighed. Denne udvikling har dog haft et snævert fokus på træning af genrebevidsthed samt på redskaber til at skabe en processkrivning, og det er meget begrænset, hvad der eksisterer af skriveidaktiklitteratur i samfundsfag. Der- imod eksisterer der en helt anden kultur for skriftlighed i danskfaget og en helt anden mængde af skrivellitteratur med fokus på langt flere skriveidaktikemner, der kunne danne grundlag for udvikling af skriveidaktikken i samfundsfag. Dermed ønsker jeg at pådække, om skriveidaktikken i samfundsfag kan videreudvikles med inspiration fra danskfagets skriveidaktik. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Marianne Dietz: Spil eleverne tilbage til fremtiden! Hvordan elevernes lige forudsætninger for at deltage i et demokratisk samfund i et fremtidigt perspektiv styrkes gennem rollespil om fortiden. Denne artikel kommer med et bud på, hvordan rollespil, der iscenesætter historiske begivenheder, kan understøtte elevs lige forudsætninger for at deltage i et demokratisk samfund i et fremtidsperspektiv. Artiklen belyser, hvordan elevernes lige deltagelsesmuligheder styrkes, når rollespil af denne type inddrages i samfundsfagsundervisningen. Det hænger sammen med, at eleverne tilbydes en dybere forståelse for de grundværdier og spilleregler, som præger samfundet og dermed deres eget liv, opnår erfaringer med det at være deltagende og væsentlige, og endelig gennem perspektivskifte opøver færdigheder, der sætter dem i stand til at imødekomme og handle i forhold til samfundsmæssige problematikker. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Ditte Nørtoft Nielsen, Janni Ohrt og Eva Rix: Samfundscup og innovation i samfundsfag: Denne artikel handler om SamfundsCup, som er en fagligt funderet innovationskonurrence i samfundsfag på ungdomsuddannelserne. Fokus i artiklen er, hvordan man generelt set kan bruge social innovation (en alment orienteret innovationsforståelse), som har fokus på at undersøge og nytænke i relation til samfunds-mæssige udfordringer, som et didaktisk redskab i samfundsfags-undervisningen. Endvidere berettes om, hvordan SamfundsCup, der begyndte som et pilotprojekt af lærere på Egaa Gymnasium i 2010, efter ti års løbende udvikling forsøger at skabe en sammen-hæng mellem samfundsfags videns- og kompetencemæssige kompleksitet på den ene side og udvikling og anvendelse af arbejdsfor-mer, der kan understøtte denne kompleksitet, på den anden side. Der er dermed fokus på, hvordan SamfundsCup kan fungere som et didaktisk redskab i samfundsfagsundervisningen, og hvilke muligheder og udfordringer det giver den enkelte underviser. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Lars Emmerik Damgaard Knudsen og Kristen Rotbøl Lassen: Tiny Houses – en case om samfundsin- og årens skole: Vi vil i denne artikel fra et elevperspektiv undersøge, hvordan samfundsfagsundervisningen opleves, når en skole og et museum samarbejder om at undervise en modtageklasse i designproces-ser med et bæredygtighedsperspektiv. Modtageklassen består af immigranter fra forskellige lande, som stort set alle er udfordret af sproglige barrierer og heraf har en vis sårbarhed i forbindelse med flytningen til Danmark. Undervisningen bestod af et fire-dagesforløb om at designe og bo i små boligformer (tiny houses) med henblik på at adressere samfundsmæssige problemstillinger ved-rørende klimabelastninger og overbefolkning. Det blev bygget op om samfunds designprincipper, samarbejdsøvelser, en ekskursion til to moderne kollejer samt et værkstedsarbejde og en afslut-tende præsentation, hvor eleverne selv skulle designe og bygge en model af et tiny house. Undervisningen er i sin form dialogbaseret (Dystrø el al 2012), hvilket vil sige, at der er fokus på elevernes ak-tive deltagelse og på det at udvikler evnen til at reflektere, dan-ne mening og deltage i diskussioner for at finde frem til bedst mulige løsninger. Det er i projektet et didaktisk mål på denne måde at bidrage til en folkelig demokratisk dannelse. Alltså det at være aktive medborgere i et demokratisk samfund blev ledsaget af en følgeforsker, der observerede og havde samtaler med elever og lærere, hvilket blev koblet set til arts-based research førstpersonsfortællinger om oplevelserne af undervisningen. Disse analyseres her i et kropsfænomenologisk perspektiv, som viser, hvordan det lykkedes at motivere eleverne, og at de sproglige barrierer i et vist omfang blev imødekommet af undervisningens praktiske former, men at der også er brug for at udvikle undervisernes relationskompetencer. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Martin Sandström Ommundsen: Når samfundsfaget bevæger sig: Samfundsfag optræder i folkeskolen som bekendt på skemaet i de sidste to obligatoriske skoleår samt 10. klasse, og det er få under-visere, der vil argumentere for, at det ikke er et komplekst fag med mærkbar stoftrængsel, og at det dermed er en travl opgave at nå hele vejen rundt om pensum (Jørgensen 2020). Derudover er det også svært som underviser ikke at have i baghovedet, at eleverne muligvis skal op til en prøveform, som kræver en særlig forberedelse og indsats. Og endelig – det er dog muligt, at andre faglærere vil sige det eksakt samme om deres fag – indsetdegnes samfundsfaget ved, at faget ofte udfylder sig på de højere taksonomiske niveauer i form af diskussion, analyse og perspektivering. Med alt dette som en del af muligheden for samfundsfag-underviseren kan det måske være svært at forestille sig, hvordan det skal være muligt også at tilgodese bevægelse i undervisningen (herefter blot kaldet BIU) i faget. Der står imidlertid ingen steder skrevet, at lige netop samfundsfag bør være undtaget fra at bidrage til de 45 minutters bevægelse i løbet af skoledagen, hvilket folkeskoleloven foreskriver. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Dve Outzen: Cases i undervisningen: Artiklen tager udgangspunkt i den pædagogisk-didaktiske udfordring, der er inden for professions- og diplomuddannelserne: forholdet mellem teori og praksis. Hvordan kan der etableres under-visning, hvor de to poler kan nærme sig hinanden? Hypotesen er, at inddragelsen af cases i undervisningen er én måde at arbejde med teori-/praksis problemstillingen på. Artiklen præsenterer ca-sen i en undervisningssammenhæng og gennemgår /tre forskellige typer af cases brugt i undervisning i en progression. Konklusionen er, at de studerende udtrykker stor tilfredshed med den case-baserede undervisning – undervisningsopgaver de studerende giver mening i i forhold til praksis. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Martin Sandström Ommundsen: Når samfundsfaget bevæger sig: Samfundsfag optræder i folkeskolen som bekendt på skemaet i de sidste to obligatoriske skoleår samt 10. klasse, og det er få under-visere, der vil argumentere for, at det ikke er et komplekst fag med mærkbar stoftrængsel, og at det dermed er en travl opgave at nå hele vejen rundt om pensum (Jørgensen 2020). Derudover er det også svært som underviser ikke at have i baghovedet, at eleverne muligvis skal op til en prøveform, som kræver en særlig forberedelse og indsats. Og endelig – det er dog muligt, at andre faglærere vil sige det eksakt samme om deres fag – indsetdegnes samfundsfaget ved, at faget ofte udfylder sig på de højere taksonomiske niveauer i form af diskussion, analyse og perspektivering. Med alt dette som en del af muligheden for samfundsfag-underviseren kan det måske være svært at forestille sig, hvordan det skal være muligt også at tilgodese bevægelse i undervisningen (herefter blot kaldet BIU) i faget. Der står imidlertid ingen steder skrevet, at lige netop samfundsfag bør være undtaget fra at bidrage til de 45 minutters bevægelse i løbet af skoledagen, hvilket folkeskoleloven foreskriver. [Hent artikel \(pdf\)](#)

Dve Outzen: Cases i undervisningen: Artiklen tager udgangspunkt i den pædagogisk-didaktiske udfordring, der er inden for professions- og diplomuddannelserne: forholdet mellem teori og praksis. Hvordan kan der etableres under-visning, hvor de to poler kan nærme sig hinanden? Hypotesen er, at inddragelsen af cases i undervisningen er én måde at arbejde med teori-/praksis problemstillingen på. Artiklen præsenterer ca-sen i en undervisningssammenhæng og gennemgår /tre forskellige typer af cases brugt i undervisning i en progression. Konklusionen er, at de studerende udtrykker stor tilfredshed med den case-baserede undervisning – undervisningsopgaver de studerende giver mening i i forhold til praksis. [Hent artikel \(pdf\)](#)